داکتر عبدالرحمن زمانی ۲۶ جنوری ۲۰۲۲

انگلیس ها نمیخواستند در رساندن نادر خان به قدرت اسناد تحریری بجا بگذارند

(از لابلای اسناد آرشیف انگلستان)

آنچه در رابطهٔ کمک های مالی، استخباراتی ونظامی انگلیس ها به محمدنادرخان قابل یادآوریست اصرار و تاکید هردو طرف بر مخفی نگهداشتن آنست. در اسناد متعددی که قبلا از دفتر هند بریتانوی در آرشیف انگلستان به نشر رسید، به وضاحت دیده میشود که انگلیس ها نمیخواستند در رساندن نادر خان به قدرت اسناد تحریری بجا بگذارند.

درین جا چند مثالی بشکل مشت نمونهٔ خروار را یادآور میشویم:

- قبل از آنکه نادرخان از بمبئی بطرف پشاور حرکت کند، «فریک» یکبار دیگر به ملاقات او رفت و پیام شفاهی حکومت هند بریتانوی را برایش رساند. (تلگرام شماره ۸٤٦ مؤرخ ۲۳ فبروری ۱۹۲۹ دفتر سیاسی حکومت بمبئی)
- معاون کمشنر «بنو» بتاریخ ۲۹ مارچ اطلاع داد که صاحبزاده محمد صدیق خان، یکی از اشخاصی که بحیث رابط معرفی شده بود، با نامه و پیغام شفاهی محمد نادرخان از خوست برگشته است و میخواهد آن نامه را شخصاً به سفیر انگلیس تسلیم کند. (تلگرام مؤرخ ۲۹مارچ ۱۹۲۹ معاون کمشنر بنو).
- محمد نادر خان در ماه اپریل هم ایم ای حکیم، نمایندهٔ شرکت ایبنر، را با چند مکتوب نزد کمشنر عمومی ایالت سرحدی شمال غربی فرستاده و بصورت شفاهی تقاضای پرداخت پول نموده است. کمشنر گزارش میدهد که یکی ازین نامه های نادر خان که به فارسی بود تاریخ انگلیسی ۲۷ اپریل را داشت، و در آن خواسته شده بود که آنرا شخصاً بمن نشان دهد.
- یک تقاضای شفاهی دیگر محمدنادر خان برای پول در ماه می ۱۹۲۹ توسط ایم ای حکیم صورت گرفت. شیخ محبوب علی، سکرتر امور شرقی دربارهٔ این پیغام محمدنادرخان نوشت که ایم ای حکیم این پیغام را در شفر گرفته و به او هدایت داده شده تا آنرا به همفریز رسانده و منتظر جواب بماند.
- در یک سند دیگر ایجنت سیاسی از پاراچنار اطمینان داده است که «مطابق به هدایت تلگرام دیروزی حکومت ایالت شمال غربی، پیغام بصورت شفاهی به حاجی [محمد اکبر خان] داده شد. او به احتیاط یادداشت گرفت و من آنرا تصدیق کرده ام. من امروز آنرا درست نموده و او فردا نزد نادر میرود.» (تلگرام شماره ۸۵۰-۵۲ سی مؤرخ ۱۰ سپتمبر ۱۹۲۹ پولیتیکل پاراچنار).

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

- در یک سند دیگر حکومت هند بریتانوی به شیخ محبوب علی، سکرتر امور شرقی هدایت داده است تا از ذکر نام اتحاد شوروی و موضوعات مهم سیاسی در تلگرام های رحمت خان، ناظر یا سرپرست سفارت انگلیس در کابل، جلوگیری کند. (تلگرام شماره ۱۰ مؤرخ ۷ می ۱۹۲۹ شیخ محبوب علی آتشهٔ امور شرق در پشاور).

از اسناد فوق و اسناد دیگر موجود در آرشیف انگلستان ثابت میشود که انگلیس ها نمیخواستند در رابطه با بعضی از موضوعات حساس سند تحریری بجا بگذارند، و اکثر این پیام ها توسط اشخاص رابط دو طرف بصورت شفاهی رسانده میشد. حتی بعد از تخت نشینی نادرشاه هم حکومت خاندانی و هم مقامات انگلیسی نمیخواستند حمایت و کمک های انگلیس ها علنی باشد، چون مردم افغانستان هم از استعمار انگلیس و هم از دست نشاندگان شان نفرت داشتند.

درین جا به چند نمونهٔ دیگر اکتفا میکنیم:

- انگلیس ها کمک هایشان را درمقایسه با توقعاتی که از رژیم خانوادهٔ محمد نادر خان داشتند، بسیار ناچیز میدانستند، به عوض تأدیهٔ مستقیم آن به رژیم جدید التأسیس نادری در کابل، آنرا به ایم ای حکیم، ایجنت او، که تبعهٔ هند بود و اسرار را حفظ میکرد، میدادند. (مکتوب محرمانهٔ عاجل شماره ۱۸۹ ایف مؤرخ ۸ نومبر ۱۹۲۹ ایالت سرحدی شمال غربی از پشاور).
- تأکید و تشویش نادرخان در مخفی نگهداشتن این کمک ها تا اندازهٔ بود که حتی سردار شاه ولی خان برادر نادرخان که بحیث سفیر جدید افغانستان در لندن تعین شده بود، هم اختیار صحبت این مسایل را نداشت. شاه ولی خان هنگامیکه از راه هند به طرف انگلستان سفر میکرد در ملاقاتش با نورمن بولتن کمیشنر عمومی ایالت سرحدی شمال غربی در پشاور از مذاکره در بارهٔ پول پیشکی به رژیم نادری خودداری نموده اظهار داشت که او صلاحیت مذاکراه درین زمینه را ندارد، ولی به نادرخان درین رابطه اطلاع خواهد داد. (تلگرام شماره ۳۶۰۸ مؤرخ ۹ دسمبر ۱۹۲۹ به وزیر دولت در امور هند، لندن L/P&S/10/13010).
- انگلیس ها در رابطه با این مخفی کاری، هوشیاری و احتیاط رژیم نادری نوشتند که «بدون شک در خانوادهٔ سلطان خیل [خانوادهٔ سلطان محمد خان طلائی] حساسیت و ظرافت آشکاری وجود دارد که در افغان های عادی دیده نمیشود. احتمالاً علت شاید تشویش نادرخان باشد که میخواهد در آغاز از هر آنچیزی اجتناب کند که احساس غلام بودنش را نزد مردم عمیقتر سازد.» (اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۳۶۰۸ مؤرخ ۹ دسمبر ۱۹۲۹ به وزیر دولت در امور هند، لندن L/P&S/10/13010).

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

- در رابطه با پنهان کاری رژیم خانوادهٔ نادر خان ذکر یک تلگرام دیگر از سفیر انگلیس در کابل عاری از دلچسپی نخواهد بود. سفیر انگلیس از کابل نوشت که «وزیر خارجه [فیض محمد خان زکریا] دیروز به ملاقات من آمد و مؤکداً درخواست کرد که هیچ مقالهٔ الهام گرفته از منابع رسمی، که نشاندهندهٔ خرسندی حکومت بریتانیا از روش حکومت نادر خان، و یا ترک پالیسی امان الله خان و قرار گرفتن تحت نفوذ بریتانیا باشد، نباید در مطبوعات نشر شود. دلیل این درخواست تبلیغات موجود داخلی علیه حکومت بحیث دست نشاندهٔ بریتانیا نیست. این تبلیغات خطر فوری نداشته، ولی احتمال اقدامات مستقیم روسیه، درصورتی که آنها فکر کنند که میدان را در افغانستان باخته اند، موجود است.» (اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۵۰ مؤرخ ۱۷ جون ۱۹۳۰ وزیر مختار انگلیس در کابل L/P&S/10/13010).

TELEGRAM P., FROM HIS MAJESTY'S MINISTER, KABUL, TO FOREIGN OFFICE, LONDON, No. 50, DATED THE 17TH (RECEIVED 18TH) JUNE 1930. (REPEATED FOREIGN, SIMLA.)

Priority. Please refer to my despatch No. 17 of 12th June (Serial No. 159). Yesterday Foreign Minister called on me and emphatically requested that no officially inspired articles should appear in press to suggest that His Majesty's Government were particularly pleased with Nadir Shah's attitude or that latter was departing from Amanulla Khan's policy and coming under British influence. Reason for request was not present internal propaganda against Afghans as British puppets which was not dangerous immediately, but possibility of direct action by Soviet Government if they were led to think that they were seriously losing

- مقامات انگلیسی هم از نشر اسرار شان در روزنامه ها و جراید هراس زیاد داشتند. طور مثال میتوان از تلگرام وزیر دولت برای امور خارجهٔ هند نام برد که در عکس العمل بمقابل نشر مقالهٔ «دیلی میل» Daily Mail یا «پوست روزانه» راجع به اوضاع افغانستان فرستاده شده است. این روزنامه در مقالهٔ به قلم سیسل رایس (Cecil Rice) بتاریخ ۲۱ اکتوبر ۱۹۲۹ نوشته بود که نادر از حرکات حبیب الله (کلکانی) توسط سه نفر از پشتون های شجاع اطلاع حاصل میکند. سفارت انگلستان در کابل توسط هندی ها، عمدتاً آن پشتون هائی محافظت میشود که [بعد از خروج انگلیس ها] در آنجا مانده تا از منافع استخدام کنندهٔ شان حفاظت کنند. این سه نفر با شفر ذریعهٔ دستگاه مخفی بیسیم اطلاعات را به شخصی [بنام ایم ای حکیم] در پشاور میرسانند که به نفع نادر خان فعالیت میکند. وزیر دولت برای امور خارجهٔ هند میپرسد که این اقدامات توسط همفریز سفیر انگلستان در کابل اتخاذ شده بود، اما «رایس» این معلومات رسمی را از کجا بدست آورده است؟ او میخواهد منبع معلومات «رایس» مورد تحقیق قرار گرفته و از نشر مضامین بعدی او در «دیلی میل» جلوگیری شود.

گرچه مقامات انگلیسی تا حدی مؤفق شدند از انتشار چنین مضامین در مطبوعات انگلستان جلوگیری کنند، اما نتوانستند جلو آنرا در نشرات هند بریتانوی و کشور های غربی بگیرند، مثلاً جریدهٔ زمیندار بر علاوهٔ مضامین دیگر و چشمدیدهای مدیر مسؤل جریده، بتاریخ ۸ دسمبر دو مضمون راجع به ارتباطات نادرخان با انگلیس ها و وعده خلافی ها و سوگند شکنی هایش نوشت. (تلگرام شماره ۷۴۹ مؤرخ ۲۳ دسمبر ۱۹۲۹ پشاور L/P&S/10/13010).

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

روزنامۀ معتبر واشنگتن پوست هم تحت عنوان « پیروزی انگلیس، کمک های ضد اتحاد جماهیر شوروی» در رابطه با اوضاع نا آرام و آشوب در تمام ایالت سرحدی شمال غربی که حیثیت دروازۀ ورودی هند از سمت افغانستان و روسیه را دارد ، نوشت که در سابق چنین وضعیتی سبب میشد تا انگلیس ها مضطربانه نگران حرکات روس ها ، بگفتۀ کیپلنگ «خرس هائیکه مثل آدم راه میروند» ، باشند تا چه وقتی از آنسوی خیبر با سرنیزه تهاجم آنی خواهند کرد. اما این تهدید رو به محو شدن است ، زیرا در افغانستان نادرشاه ، کسی که بر تخت این کشور ناقرار کوهستانی نشسته است ، به سرعت در حال ساختن یک حائل قوی بین سرزمین هند و روسیه میباشد. در پاداش به این ترک پالیسی شاه امان الله، نادرشاه کمک های مداوم و وافر پولی و اسلحه را از انگلیس ها دریافت میکند. یک ارسال دوامدار مواد جنگی از خیبر به نگهبان و دروازه بان جدید بریتانیا در جریان دارد . پول بشکل «قرضه» داده میشود ، اما بریتانیا کمترین توقع بازپرداخت را ندارند.

British Win Afghans' Aid, Anti-Soviet

Nadir Shah's Country Now Is Buffer Between India and Russia.

PESHAWAR, India, April 2 (A.P.).—The whole northwest frontier, the gateway to India from Afghanistan and Soviet Russia, is seething with unrest and sedition.

Wholesale arrests and a general policy of remorseless repression enabled the government to put down the independence movement initiated by Abdul Guffar Khan, leader of the Islamic "red shirts."

But beneath the surface are rumblings which indicate that the silencing of these "khudai khidmatgars," or "servants of God," may not be permanent.

Also, since the arrest and deportation of Abdul Guffar Khan, the Afridis and other frontier tribes have been threatening raids, causing the British to send out planes to bomb the hostilies and also driving caravans to shelter beneath the guns of forts and blockhouses in the Khyber Pass.

* * * *

IN days agone the situation would have caused anxious Britishers to keep a long distance watch on Russian developments lest Kipling's "Bear which walks like a man" should come stalking across the Khyber, bristling with bayonets

But that menace is fading, for over in Afghanistan Nadir Shah, who took over the throne of that restless mountain fastness a little more than two years ago, is building a strong buffer state between India and Soviet territory.

In return for his repudiating former King Amanullah's policy of cultivating Russia, Nadir Shah is receiving steady and liberal assistance from the British in both money and munitions.

A constant flow of war materials passes through the Khyber to Britain's new sentry and gatekeeper. The money goes as "loans," but the British have little expectation of repayments.

* * * *

Where Britain Keeps Watch

The Khyber Pass, shown on map, is the key to India's northwest frontier. A veritable "mountain battleship is Fort Jamrud, one of the chief wardens of the pass. Above is Nadir Shah, ruler of Afghanistan, who has switched that realm from Russian to British alliance.

مضمون روزنامۀ معتبر واشنگتن پوست تحت عنوان « پیروزی انگلیس، کمک های ضد اتحاد جماهیر شوروی»

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

منابع

- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۸۴۲ مؤرخ ۲۳ فبروری ۱۹۲۹ دفتر سیاسی حکومت بمبئی
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام مؤرخ ۲۹مارچ ۱۹۲۹ معاون کمشنر بنو
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۸۵۰-۵۲ سی مؤرخ ۱۰ سپتمبر ۱۹۲۹ پولیتیکل پاراچنار
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۱۰ مؤرخ ۷ می ۱۹۲۹ شیخ محبوب علی آتشهٔ امور شرقی در پشاور
- اسناد آرشیف انگلستان، مکتوب محرمانهٔ عاجل شماره ۱۸۹ ایف مؤرخ ۸ نومبر ۱۹۲۹ ایالت سرحدی شمال غربی از پشاور
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۷۰۸ مؤرخ ۲ دسمبر ۱۹۲۹ ایالت سرحدی شمال غربی از پشاور
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۳۲۰۸ مؤرخ ۹ دسمبر ۱۹۲۹ به وزیر دولت در امور هند ، لندن
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۵۰ مؤرخ ۱۷ جون ۱۹۳۰ وزیر مختار انگلیس در کابل
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۷۴۹ مؤرخ ۲۳ دسمبر ۱۹۲۹ پشاور.

(پایان)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ